

Dzień dobry Państwu,

z ogromną radością witam na wspólnej Konferencji sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz prezesów i przedstawicieli najwyższych sądów administracyjnych i rad stanu Unii Europejskiej, zorganizowanej z okazji siedemdziesiątej piątej rocznicy uchwalenia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Witam przedstawiciela Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Szefa Kancelarii Prezydenta, Pana Ministra Zbigniewa Boguckiego.

Naszymi dostojnymi gośćmi z Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, których witam serdecznie, są:

– Prezes Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – Pan Mattias Guyomar, sędzia powołany z ramienia Francji,

– Wiceprezes Trybunału – Pani Ivana Jelić, powołana z ramienia Czarnogóry

a także sędziowie ETPC: Pani Kateřina Šimáčková, wybrana z ramienia Czech, Pani Jolien Schukking, wybrana z ramienia Holandii, Pani Anja Seibert-Fohr, wybrana z ramienia Niemiec, Pan Peeter Roosma, wybrany z ramienia Estonii, Pan Mykola Gnatovskyy, wybrany z ramienia Ukrainy, Pan Gediminas Sagatys, wybrany z ramienia Litwy, Pan Artūrs Kučs, wybrany z ramienia Łotwy, Pani Anna Adamska-Gallant, wybrana z ramienia Polski, Pani Vasilka Sancin, wybrana z ramienia Słowenii oraz Kanclerz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Pani Marialena Tsirli.

Witam również Rzecznika Praw Obywatelskich Pana Marcina Wiącka, a także Pierwszego Rzecznika Generalnego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej Pana Macieja Szpunara oraz Sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w latach 2012–2024 Pana Krzysztofa Wojtyczka.

Witam z ogromną radością Prezesa Stowarzyszenia Rad Stanu i Najwyższych Sądów Administracyjnych Unii Europejskiej (ACA-Europe) i Prezesa Rady Stanu Grecji Pana Michalisa Pikramenosa oraz Sekretarza Generalnego ACA Europe, członka Rady Stanu Belgii Pana Geerta Debersaques.

Miło mi jest powitać wszystkich przybyłych Prezesów i przedstawicieli Najwyższych Sądów Administracyjnych i Rad Stanu państw członkowskich UE. Obecni są z nami: z Austrii – Wiceprezes Najwyższego Sądu Administracyjnego Pani Bettina Maurer-Kober, z Czech – Prezes Najwyższego Sądu Administracyjnego Pan Karel Šimka, z Estonii – Prezes Sądu Najwyższego Pan Villu Kõve, z Niemiec – Prezes Federalnego Sądu Administracyjnego Pan Andreas Korbmacher, z Węgier – przewodniczący senatu w Izbie Administracyjnej Kurii Pan Gábor Remes, z Litwy – Prezes Najwyższego Sądu Administracyjnego Pani Skirgailė Žalimienė, z Łotwy – Prezes Sądu Najwyższego Pan Aigars Strupiņš, ze Słowacji – Prezes Najwyższego Sądu Administracyjnego Pan Pavol Nad', ze Słowenii – Prezes Sądu Najwyższego Pan Miodrag Đorđević, z Ukrainy – sędzia Administracyjnego Sądu Kasacyjnego przy Sądzie Najwyższym Pani Olesia Radyshevskaya.

Witam serdecznie Wiceprezesa NSA Prezesa Izby Finansowej Pana Jana Rudowskiego, wszystkich obecnych sędziów NSA, Prezesów wojewódzkich sądów administracyjnych oraz Szefa Kancelarii Prezesa NSA Pana Hieronima Kulczyckiego.

Szanowni Państwo,

Bardzo się cieszę, że mogę Państwa powitać na Zamku Królewskim w Warszawie.

Jest to miejsce wyjątkowe dla Polaków. To tutaj – 3 maja 1791 r. – Sejm Wielki Rzeczypospolitej Obojga Narodów Polski i Litwy uchwalił pierwszą w Europie, a drugą na świecie konstytucję – Konstytucję 3 Maja.

Zamek Królewski w Warszawie jest również ważnym miejscem dla sądownictwa administracyjnego. Właśnie tutaj 3 lata temu świętowaliśmy – w obecności Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, przedstawicieli najwyższych konstytucyjnych organów Państwa, przedstawicieli Trybunału Sprawiedliwości UE oraz najwyższych europejskich sądów administracyjnych – jubileusz 100-

lecia utworzenia Najwyższego Trybunału Administracyjnego – pierwszego sądu administracyjnego w odrodzonej w 1918 r. niepodległej Polsce.

Wielu z naszych dzisiejszych Gości było także wtedy z nami. Zawsze pamiętamy o Waszej obecności.

Szanowni Państwo,

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności od 75 lat kształtuje podstawowe standardy ochrony praw człowieka w Europie. Dzięki Konwencji państwa członkowskie Rady Europy poszerzyły ochronę praw swoich obywateli, umocniły demokrację i rządy prawa.

Zmiany polityczne, które dokonały się w naszej części Europy po 1989 roku, umożliwiły Polsce i krajom naszego regionu przystąpienie do Konwencji. Polska podpisała Europejską Konwencję Praw Człowieka w 1991 r. Jej ratyfikacja i wejście w życie nastąpiły dwa lata później.

Dzisiaj Konwencja stanowi część polskiego porządku prawnego. Jest stosowana bezpośrednio i ma pierwszeństwo przed ustawami. Tak wysoka pozycja Konwencji w krajowym systemie źródeł prawa sprawia, że jej postanowienia realnie wpływają na ochronę praw jednostki oraz praktykę orzeczniczą sądów administracyjnych.

Naczelnny Sąd Administracyjny i 16 wojewódzkich sądów administracyjnych stanowią odrębną od sądownictwa powszechnego i Sądu Najwyższego część władzy sądowniczej.

Sprawując wymiar sprawiedliwości, polskie sądy administracyjne mają obowiązek badać zgodność działania administracji z prawem, a zatem także z postanowieniami Konwencji. Jestem przekonany, że nasza konferencja będzie znakomitą okazją do podzielenia się doświadczeniami związanymi ze stosowaniem Konwencji jako wzorca kontroli legalności działań administracji publicznej.

Uwzględniając dorobek orzeczniczy Trybunału w Strasburgu, sędziowie

sądów administracyjnych mogą zapewnić jednolity, minimalny standard ochrony praw podstawowych jednostki w państwach członkowskich Rady Europy. W indywidualnej sprawie kontrolowana decyzja administracyjna, nawet jeżeli spełnia wymogi prawa krajowego, może zostać uchylona w przypadku naruszenia Konwencji. Dla zapewnienia standardu konwencyjnego często jednak nieodzowna jest interwencja ustawodawcy. Ma to miejsce zwłaszcza w sytuacji wydania przez ETPC wyroku pilotażowego stwierdzającego systemowe naruszenia praw człowieka. Przykładem jest tu chociażby wydany 23 listopada 2023 r. wyrok pilotażowy w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce.

Szanowni Państwo,

Z perspektywy sędziego krajowego istotna jest odpowiedź na pytanie, gdzie są granice twórczej wykładni Konwencji oraz jakie znaczenie mają jej postanowienia dla tożsamości konstytucyjnej państwa.

Sędziowie dostrzegają odważną reakcję Trybunału w Strasburgu na zmieniające się realia społeczne. Wymuszają one niejednokrotnie redefinicję pojęć konwencyjnych, np. pojęcia życia rodzinnego albo życia prywatnego. Najważniejszym wydaje się jednak zachowanie w tej kwestii równowagi, czemu sprzyjać powinien dialog sędziów europejskich i krajowych oraz szacunek dla tradycji konstytucyjnych państw członkowskich Rady Europy. Dialog i współpraca pomiędzy sędziami powinny zawsze opierać się na wzajemnym zaufaniu, otwartości oraz odbywać się w poczuciu wspólnej odpowiedzialności za ochronę praw podstawowych jednostki i dobra wspólnego obywateli.

Ważny jest dialog zarówno między sędziami Trybunału w Strasburgu a sędziami krajowymi, jak i między sędziami z różnych państw członkowskich Rady Europy. Ten ostatni odbywa się przede wszystkim w ramach prac Stowarzyszenia Rad Stanu i Najwyższych Sądów Administracyjnych Unii Europejskiej (ACA-Europe). Cieszę się z obecności na naszej konferencji Prezesa ACA-Europe Prezesa Rady Stanu Grecji Michalisa Pikramenosa.

Szanowni Państwo,

Kryzysy społeczne i polityczne ostatnich lat: kryzys migracyjny, przejawiający się także wojną hybrydową przeciwko państwom bałtyckim i Polsce, pandemia COVID-19, kryzys klimatyczny, a przede wszystkim wybuch wojny w Ukrainie na skutek agresji Rosji oraz ostatnie ataki hybrydowe na państwa NATO – przynoszą nowe wyzwania nie tylko dla sędziów ETPC, lecz także dla sędziów krajowych sądów administracyjnych.

W związku ze stosowaniem Konwencji rodzą się pytania o przesłanki i zasady równoważenia indywidualnych praw człowieka z takimi wartościami, jak bezpieczeństwo państwa i ochrona porządku publicznego. Problem ten z pewnością ujawni się w trakcie dzisiejszej dyskusji.

Na poziomie politycznym, wyrazem tych obaw było oświadczenie z 22 maja 2025 r. w formie listu otwartego skierowanego przez przywódców 9 państw europejskich, w tym także Polski, do ETPC. List zawiera postulat „nowej interpretacji” Konwencji w sprawach azylu i migracji.

Chciałbym teraz zwrócić się bezpośrednio do naszych gości zagranicznych:

Dear President Mattias Guyomar, dear Vice-president Ivana Jelić distinguished Judges from the Court of Human Rights, dear President ACA-Europe Michalis Pikramenos, dear Presidents and Representatives of the highest administrative courts across Europe.

Our conference would not have been possible without the initiative of the former President of the ECtHR – Marko Bošnjak. It was his idea to hold our conference in Warsaw.

I wish to thank him for this proposal, although unfortunately he is not with us today.

Now – I would like to thank President Mattias Guyomar and Vice-president Ivana Jelić and their team for their commitment to making the idea of a conference in Warsaw a reality.

Dear President ACA-Europe Michalis Pikramenos, Presidents and

Representatives of the highest administrative jurisdictions across Europe, thank you for coming. I wish you all an enjoyable conference and an opportunity to get to know our capital city.

Enjoy your conference, enjoy your visit to Warsaw.

Szanowni Państwo,

Z okazji 75-lecia Konwencji i naszego wyjątkowego spotkania sędziowie NSA przygotowali publikację przedstawiającą nasze doświadczenia w stosowaniu standardów konwencyjnych i orzecznictwa Trybunału. Książka została dzisiaj wszystkim Państwu przekazana w materiałach konferencyjnych. Powstała monografia ujawniła nie tylko złożoność stosowania Konwencji, ale również jej atrakcyjność i aktualność.

Dziękuję sędziom NSA, autorom artykułów tworzących publikację. Wyrazy uznania i podziękowania kieruję do redaktora naukowego monografii obecnego na naszej konferencji, byłego sędziego ETPC, Pana Profesora Krzysztofa Wojtyczka.

Dziękuję recenzentom książki – byłemu sędziemu ETPC, Profesorowi Leszkowi Garlickiemu, który niestety nie mógł do nas przyjechać, oraz Panu Profesorowi Marcinowi Wiąckowi, RPO, który jest dzisiaj z nami.

Drodzy Państwo, życzę udanej konferencji!